

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

«Гігієна та екологія. Охорона праці в галузі»

Спеціальність: **ІІ «Стоматологія»**
Освітньо-професійна програма: **Стоматологія**
Код компонента в освітній програмі: **ОК 24**
Рівень вищої освіти: **другий (магістерський)**

Обсяг: **4 кредити ECTS (120 год.)**
Навчальні заняття: **лекції, практичні, самостійна робота**
Підсумковий контроль: **диф.залік**
Пререквізити: **ОК4, ОК10, ОК14**

Форма здобуття освіти: **очна (денна)**
Рік навчання: **2**
Семестр(и): **ІІ (весняний)**
Тип освітнього компонента: **обов'язковий**
Навчальний рік: **2026-2027**

Кафедра/підрозділ: **кафедра гігієни та екології, пр. Науки, 4, корпус А, 5 поверх**

Керівник освітнього компонента: Літовченко Олена Леонідівна, ol.litovchenko@knmu.edu.ua
Сторінка освітнього компонента в Системі дистанційного навчання ХНМУ (Moodle):
<https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=6532>

ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Навчальна дисципліна «Гігієна та екологія. Охорона праці в галузі» формує у майбутніх стоматологів системні знання про вплив чинників довкілля та виробничого середовища на здоров'я людини, а також про заходи забезпечення безпечних умов праці. Вона охоплює вивчення законодавчих і нормативних актів з охорони праці, гігієнічних принципів профілактики професійних захворювань і травматизму, а також оцінку ризиків, пов'язаних із біологічними, хімічними, фізичними, ергономічними та психоемоційними чинниками медичного середовища. Особлива увага приділяється формуванню практичних навичок гігієнічного аналізу, екологічного мислення та безпечної поведінки в умовах стоматологічної практики. Засвоєння дисципліни сприяє збереженню здоров'я медичного персоналу та пацієнтів, підвищенню ефективності та безпеки професійної діяльності.

МЕТА КУРСУ: є формування у студентів-стоматологів цілісного уявлення про вплив факторів довкілля та виробничого середовища на здоров'я людини, оволодіння знаннями з гігієни, екології та безпеки праці, а також набуття практичних умінь із профілактики професійних ризиків, створення безпечних і здорових умов праці в медичній галузі.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

- аналізувати стан навколишнього середовища та вплив його факторів на здоров'я різних вікових груп і соціальних верств населення;
- вирішувати питання профілактики захворювань у відповідності до основ чинного законодавства України;
- організовувати моніторинг стану здоров'я, використовувати сприятливі оздоровчі фактори навколишнього середовища для зміцнення індивідуального та громадського здоров'я;
- практикувати сучасні принципи організації охорони здоров'я, методи пропаганди здорового способу життя;
- засвоїти нормативно-методичне забезпечення застосування заходів профілактики інфекцій та інвазій серед населення при його обслуговуванні у лікувальних закладах, вдома, в організованих колективах; проведення санітарно-просвітницької роботи.
- Ідентифікувати шкідливі та небезпечні фактори виробничого та медичного середовища (біологічні, хімічні, фізичні, ергономічні, психоемоційні).

- Орієнтуватися в законодавчих і нормативних актах з охорони праці та знати свої права і обов'язки як працівника.
- Застосовувати практичні методи профілактики та захисту, користуватися індивідуальними засобами захисту, знати правила безпеки при роботі з обладнанням та пацієнтами.
- Розробляти та пропонувати безпечні рішення для робочого місця і процесів у медичному закладі.
- Формувати особисту та колективну культуру безпеки, сприяти збереженню здоров'я колег і пацієнтів.

ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Перелік тем лекцій (16 год.):

1. Гігієна та екологія як галузь медичної науки та охорони здоров'я, її мета, задачі, зміст. Сонячна радіація, її гігієнічне значення. Гігієнічне значення клімату і погоди.
2. Вода та здоров'я. Гігієнічні вимоги до якості питної води.
3. Харчування та здоров'я. Раціональне харчування його принципи та значення для профілактики стоматологічних захворювань. Лікувально-профілактичне та дієтичне харчування. Аліментарні захворювання, їх профілактика.
4. Гігієна надзвичайних ситуацій. Організація і проведення санітарного нагляду за харчуванням і водопостачанням цивільних формувань і потерпілого населення в польових умовах при надзвичайних ситуаціях.
5. Основи законодавства та організації охорони праці в закладах охорони здоров'я та вищої медичної освіти.
6. Праця та здоров'я. Гігієна та фізіологія праці, значення для створення безпечних умов праці.
7. Професійні шкідливості при виконанні функціональних обов'язків медичних працівників, аспекти гігієнічного нормування виробничих факторів.
8. Нещасні випадки та аварії в закладах охорони здоров'я, їх розслідування та облік.

Перелік тем практичних занять (40 год.):

1. Місце і значення гігієни в системі медичних наук та практичній діяльності лікаря. Методи гігієнічних досліджень. Методика оцінювання чистоти повітря.
2. Використання ультрафіолетового випромінювання в окремих кабінетах стоматологічних закладів. Методи визначення інтенсивності та профілактичної дози ультрафіолетової радіації.
3. Методика визначення і гігієнічна оцінка природного та штучного освітлення приміщень.
4. Мікроклімат і його гігієнічне значення. Методика визначення та гігієнічна оцінки температури, вологості, швидкості руху повітря та радіаційної температури.
5. Методика гігієнічної оцінки питної води за органолептичними та фізичними властивостями, сольовим складом. Методика гігієнічної оцінки питної води за вмістом фтору. Профілактика флюорозу та карієсу.
6. Методика гігієнічної оцінки питної води при централізованому та децентралізованому водопостачанні за результатами лабораторного аналізу
7. Методика визначення, оцінки харчового статусу людини та адекватності харчування по меню-розкладці.
8. Методика вивчення та оцінка харчового статусу людини і медичного контролю за забезпеченням організму вітамінами.
9. Методика розслідування випадків харчових отруєнь.
10. Методи дослідження та оцінка здоров'я дітей та підлітків під впливом факторів навколишнього середовища.

11. Методика контролю протирадіаційного захисту персоналу і радіаційної безпеки пацієнтів при застосуванні радіонуклідів та інших джерел іонізуючих випромінювань в лікувальних закладах, зокрема, в рентгенологічному відділенні (кабінеті) стоматологічної поліклініки.
12. Основи організації та проведення санітарного нагляду і медичного контролю за розміщенням особового складу Збройних Сил України, інших військових і цивільних формувань та населення при надзвичайних ситуаціях мирного часу та на воєнний час. Гігієна польового розміщення військ та населення.
13. Основи організації та проведення санітарного нагляду і медичного контролю за водопостачанням та харчуванням особового складу Збройних Сил України, інших військових і цивільних формувань та населення у польових умовах при надзвичайних ситуаціях.
14. Гігієнічні вимоги до розміщення, обладнання, утримання та експлуатації окремих структурних підрозділів стоматологічних закладів. Гігієнічні основи організації санітарно-протиепідемічного режиму в стоматологічних лікувально-профілактичних закладах.
15. Гігієнічна оцінка перебування хворих в лікарняно-профілактичних закладах. Профілактика внутрішньолікарняної інфекції.
16. Застосування законодавства та організація охорони праці в медичних установах.
17. Методологія визначення факторів ризику професійних захворювань медичних працівників.
18. Техніка безпеки при контакті з біологічними чинниками. Інфекційні захворювання як професійний ризик у роботі медиків.
19. Розслідування нещасних випадків, професійні захворювання, аварії в закладах охорони здоров'я, їх розслідування та облік.
20. Організація виробничої безпеки медичних працівників стоматологічного профілю в закладах охорони здоров'я.

Перелік тем самостійної роботи студента (64 год.)

1. Методика використання ультрафіолетового випромінювання для санації повітря, знезараження та при використанні фотополімерних ламп
2. Методика гігієнічної оцінки клімато-погодних умов та їх вплив на здоров'я людини. Санітарна охорона та біобезпека атмосферного повітря
3. Ендемічний зоб як гігієнічна проблема, його етіологія, профілактика (продукти моря, йодована сіль)
4. Аліментарна профілактика основних стоматологічних захворювань.
5. Гігієнічні проблеми харчування в умовах забрудненого довкілля та шкідливих виробництв
6. Особливості комбінованої, комплексної та поєднаної дії шкідливих речовин на організм лікаря-стоматолога, зубного техника. Методика розслідування випадків професійних захворювань та отруєнь в роботі лікаря-стоматолога
7. Гігієнічні основи організації санітарно-протиепідемічного режиму в стоматологічних лікувально-профілактичних закладах
8. Антибіотикорезистентність як глобальна екологічна та гігієнічна проблема охорони здоров'я
9. Профілактика синдрому емоційного вигорання у лікарів. Системи управління охороною праці в медичних установах та закладах вищої медичної освіти.
10. Шкідливі та небезпечні фактори у роботі медичних працівників.
11. Особливості небезпечних інфекційних захворювань.
12. Особливості розслідування нещасних випадків, професійних захворювання, аварії в закладах охорони здоров'я.
13. Атестація робочих місць за умовами праці.
14. Організація пожежної та електричної безпеки в медичних закладах.

СРС спрямована на поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих під час аудиторного навчання та сприяють формуванню професійних компетентностей. Результати СРС підлягають контролю та включені до підсумкового контролю знань.

Консультації: онлайн, за попередньою реєстрацією на сторінці курсу в Системі дистанційного навчання курсу.

Методи навчання: лекційно-інформаційні, дискусійно-проблемні, практично-орієнтовані, інтерактивні, проблемно-пошуковий підхід

ОЦІНЮВАННЯ

Поточна навчальна діяльність (ПНД).

Індивідуальні завдання (ІЗ) програмою не передбачено, додаються додаткові заохочувальні бали за творчі завдання, що оцінюються до 10 балів.

Підсумковий контроль. Диф.залік.

Оцінка з дисципліни (ОД). Під час оцінювання засвоєння кожної навчальної теми дисципліни (ПНД) та підсумкового заняття (ПЗ) здобувачу виставляється оцінка за традиційною 4-бальною системою: «відмінно», «добре», «задовільно» та «незадовільно». Підсумковий бал за (ПНД) та підсумкові заняття (ПЗ) визначається як середнє арифметичне традиційних оцінок за кожне заняття та ПЗ, округлене до 2-х знаків після коми та перераховується у 200 багатобальну шкалу згідно додатку 2 з Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ <https://knmu.edu.ua/documents/normatyvni-dokumenty-navchalnogo-proczesu/>

В кінці семестру середня оцінка за семестр конвертується у багатобальну оцінку (70 – 120 балів) відповідно до таблиці 1 Інструкції з оцінювання (див. вище). Середнє арифметичне ПНД за обидва семестри становить загальну навчальну діяльність (ЗНД).

Індивідуальні завдання (ІЗ) оцінюються до 10 балів.

Підсумковий контроль. Умовою допуску до диференційованого заліку є набрання 70 балів ЗНД.

Оцінка з дисципліни (ОД). $ОД = ПНД + ДЗ + ІЗ$.

Оскарження результатів підсумкового контролю проводиться у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_apel_kontrol.pdf).

ПОЛІТИКИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Рекомендації щодо роботи на курсі: брати активну участь у всіх формах роботи на заняттях, присвячувати щодня час виконанню самостійної роботи та підготовці до занять, ставити запитання під час занять, відвідувати консультації, вчасно здавати завдання та виконувати усі форми контролю.

Відвідування занять. Відвідування лекцій та практичних занять є обов'язковим. Формою одягу під час офлайн-занять є білий медичний халат. При запізненні більше ніж на 5 хвилин ви можете бути не допущені до заняття. Пропущені заняття відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_vidprac_zaniat.pdf).

Академічна доброчесність. ХНМУ стоїть на позиціях нульової толерантності до проявів академічної недоброчесності. Будь-які порушення принципів академічної доброчесності тягнуть за собою відповідальність у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf).

Використання електронних гаджетів та інструментів штучного інтелекту допускається лише з дозволу викладача.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Здобувачі з особливими освітніми потребами мають зв'язатися з викладачем задля розробки індивідуальної освітньої траєкторії.

Час відповіді викладача: 24 години.

Технічні вимоги до роботи на курсі:

- доступ до комп'ютера, ноутбука, планшета чи смартфона
- корпоративний обліковий запис Google з власним фото
- навички роботи з Google Workspace (Google Meet, Docs, Sheets, Slides, Forms) та Moodle

Технічна підтримка: АСУ (ev.shevtsov@knmu.edu.ua), Google (tehotdelknmu@gmail.com), Moodle (al.korol@knmu.edu.ua)

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Гігієна та екологія: підручник [В.Г. Бардов, С.Т. Омельчук, Н.В. Мережкіна та ін.] за ред. В.Г. Бардова. Вінниця. Нова книга. 2020. 472 с.
2. Гігієна та екологія: підручник / [К.О. Пашко., М.О. Кашуба, О.В. Лотоцька та ін. (В.А. Кондратюк, О.М. Сопель, Г.А. Крицька, О.Є. Копач, О.Є. Федорів, Н.В. Флекей, Н.А. Мельник, В.О. Авдєєв)]. 2022. Тернопіль: ТДМУ, 629 с.
3. В. В. Бабієнко, А. В. Мокієнко, О. А. Грузевський, Є. В. Оп-ря. Гігієна закладів охорони здоров'я : навчальний посібник / В. В. Бабієнко, А. В. Мокієнко, О. А. Грузевський, Є. В. Оп-ря. Одеса: Прес-кур'єр, 2022, с. 444
4. Охорона праці в медичній галузі: підручник / О.П. Яворовський, І.В. Сергета, Ю.О. Паустовський, В.І. Зенкіна та ін.; за заг. ред. акад.. НАМНУ О.П.Яворовського. – К. : ВСВ «Медицина», 2021. – 488 с.
5. Практична охорона праці в медичній галузі : навч. посіб. / О. П. Яворовський, Ю. О. Паустовський, В. І. Зенкіна, І. В. Сергета [та ін.]. – Київ : ВСВ «Медицина», 2023. – 391 с. : іл. + 8 вкл. арк. кольор. іл. – ISBN 978-617-505-922-7.

Зав. кафедри гігієни та екології
д.мед.н., професор

Ігор ЗАВГОРОДНІЙ